

Kedves közönség! Tisztelt egybegyűltek!

Tárgyilagosan szemlélve, nem valamely rendkívüli esemény hozott össze bennünket az egykori belvárosi községi fiúiskola falai közé, amelyek most a szegedi egyetem informatikai intézetei zömének nyújtanak otthont. Egy 106 éves márvány emléktábla látható újra régi helyének közelében. Ellentétben más szegedi emlékművekkel, nem történelmi változások tették láthatatlanná. Ha feliratát elolvassuk, tapasztalhatjuk: semmi olyat nem tartalmaz, amit a fölötte eltelt bő évszázad bármelyik magyar kormányzata kifogásolhatott volna. S valóban, a hetvenes évek derekáig az akkor kissé más képet mutató bejárati csarnok szemközti falának díszje volt. Hosszúra nyúlt Csipkerózsika-álmába sajtószerűen az egyetem fejlődése kényszerítette. Az abban az időben egyetemi gyakorló általános iskolaként működő tanintézmény új épületbe költözhetett a Hősök Kapuja szomszédságában, s a felszabaduló Árpád-téri épületet a Kibernetikai Laboratórium kapta meg, amely akkor — már és még — az egyetem számítástechnikai központja is volt. Az épület átalakítása során az emléktábla helye megszűnt, maga a tábla pedig ideiglenesen raktárba került. Tudjuk, hogy ami „ideiglenes”, az sokáig is tarthat. Emléktáblánk esetében éppen negyedszázadig tartott. Pedig a régi egyetemi polgárok közül sokunknak eszébe juthatott volna, hasonlóan az egyetemalapítók bronz emléktáblájához, vagy éppen az itteni lépcsőházat betöltő pompás Winkler-falfestményekhez, amelyek a nyolcvanas évek végén kezdtek újra láthatóvá válni. Tény az, hogy az emléktábla után csak a múlt évben kezdett nyomozni Hemmert János képzőművész (és talán nem neheztel meg rám, ha hozzáteszem, hogy átvitt értelemben városképi jelentőségű művésztanár). Szerencséje is volt, mert veterán kibernetikussal akadt össze Osváth Gábor személyében, aki nehézség nélkül elkalauzolta az alagsori rejtkehelyén a falat támasztó táblához. Köszönet illeti Hemmert Jánost a sok utánajárásért, nemkülönben az intézmény vezetőit erkölcsi és anyagi támogatásukért. Mindezek eredményeképpen mostantól kezdve újra nap-mint-nap gyönyörködhetünk az egykori iskolaépület falára visszakerült márványlapban, amely hányattatásai után Kalmár Márton szobrászművész keze munkájának köszönhetően újra a régi fényvel, arany betűkkel hirdeti hazánk évezredes fennállását, és tanúskodik a hajdani Csongrád megyei néptanítók öntudatáról és áldozatkészségéről.

Ezen a ponton beszédemet akár be is fejezhetném, de néhány objektív és néhány szubjektív mondat még ide kívánczok. A ház, amelyben állunk, 1883-ban, tehát a Víz után, épült, s a város első olyan elemi iskolája volt, amely elkészülte idején minden akkori

igényt kielégített. A tanítás megindulását követően maga Ferenc József avatta fel, ugyanazon a napon, amikor a Somogyi-Könyvtár is megnyitotta. De nem ezért jut eszembe a klasszikus mondás: NUMEN ADEST, azaz „isteni erő van itt jelen”. Hanem azért, mert ebbe az iskolába járt Juhász Gyula, s a felsőbb osztályos diákokat a második világháború utáni években olyan tudós tanárok is tanították, mint Csongor Győző, Nyíri Antal és Visy József, élő nagy professzoraink közül pedig Péter László és Szádeczky-Kardoss Samu. Sorolhatnánk a jeles szegedieket, akik a belvárosi iskola lépcsőit, padjait koptatták. Hadd említsem közülük név szerint is a gyerekként halhatatanná vált Vészits Ferencet, Móra Ferenc kedves unokáját. Az intézmény történetének sok-sok nevezetes eseményét Hudi Antal és Hudi Antalné, egykori igazgatóhelyettes tanár illetve szakvezető tanár dolgozatából ismerhetjük meg, amelyet az iskola fennállásának századik évfordulóján tettek közzé. (Külön öröm számomra, hogy ezekben az ünnepi percekben őket is körünkben üdvözölhetem.)

Végül pedig a szubjektív mondatok. Az elemi iskolák — bármi is a hivatalos elnevezésük — és a bennük tanítók indítják el a gyereket a felnőtté válás rögs útján. Velem sem történt ez másként. Szegeden csak bevándorolt vagyok, ha az itt eltöltött fél évszázad után már nem is érzem magam gyüttmöntnek. Így ebbe az iskolába gyerekfejjel nem járhattam. Ám az első tanító, akinek a nevét megismertem, mégiscsak szegedi volt! Ugyanis nagyszüleim háza Gyula városában, a Szegedi Kis István utcában állt, s tőlük még iskolás korom előtt megtudtam, hogy az az utca egy híres régi tanító nevét viseli. Azt már nagyobb gyermekként tanultam, hogy Kis István, Szeged szülötte, ferencesnek készült, de végül Wittenbergát is megjárta nagynevű helvét hitvallású prédikátor lett, egyike volt az első ismert nevű szegedi tanítóknak, később pedig a gyulai református iskola rektoraként is szolgált a gyulai és a hazai művelődést. Így hát, mint a Szegedi Kis István utca egykori lakója, érthető örömmel vállaltam a megtisztelő megbízást, hogy a szegedi és környékbéli tanítók által állított millenniumi emléktábla újjáavatásán közreműködjek.

E megbízás alapján, kegyelettel emlékezve a város egykori elemi iskolai néptanítóira, a táblát az egyetem polgárainak és a város érdeklődő közönségének ezennel átadom.